במהלך הראיון אמר דברים רבים: „יש לי פה גדול, אני לא יודע לשתוק, הפה שלי העלה אותי והפה שלי הוריד אותי.“ לכן הוא מבקש ממני שלא לפרסם כמה דברים המתייחסים למישפטו. אני נעניית לבקשה, רכטמן מבטיח להרשות לי לפרסם את דבריו במועד מאוחר יותר, יש לו סיבות משלו.

הוא פתוח מאוד, מדבר כמעט על כל נושא, אך הנושא המעסיק אותו ביותר הוא האסירים בכלא. כמו מי שגילה את אמריקה, גם הוא גילה עולם אחר, שלא היה מוכר לו לחלוטין, ובהתלהבות הוא מרצה לי שעה ארוכה על מצב האסיר, ועל מה שצריך לעשות למענו.

■ ■ ■

● איך אתה מרגיש?

אני אחוז התרגשות. ברגע שהתפרסם בכלי־התקשורת שאני משתחרר, זה עבר ברחובות כמו ברק, אנשים יצאו לרחובות וצעקו: רכטמן משתחרר! רכטמן משתחרר! התגודדו בחבורות ובבתי־הקפה, וזה הפך לשיחת־היום. אני אומר לך, בשיא הזוהר שלי לא זכיתי לאהדה כזו, לאהבה כזו. כשישבתי על כסא ראש־העיריה והייתי מלך, לא קיבלתי כאלה תגובות, כמו שאני מקבל היום.

מנהל הכלא קרא לי בשתיים בצהריים. נכנסתי אליו ללישכה, קצת חושש, אחרי הכל ידעתי שלא עשיתי שום דבר רע וששמרתי על כל החוקים. הוא אמר לי: „שב,“ וזה היה כבר יוצא־דופן, כי בדרך־כלל, כשאסיר נקרא למנהל הכלא, הוא עומד. ואז הוא אמר לי: התקבל מברק מהנשיא, ואתה צריך לעזוב בשמונה בבוקר למחרת. אבל אני, כמה שרציתי וכמה שייחלתי לרגע הזה, הייתי כל־כך נדהם, שאמרתי לו: שמע, אני לא מאורגן לצאת. תשמעי, הוא היה בהלם. בדרך־כלל, כש־אומרים לאסיר צא, הוא רץ. אמרתי לו תן לי עוד יום־יומיים, אני צריך להיפרד מהאסירים.

● כיצד התייחסו אליך האסירים?

הם נפתחו לפני, כמו שלא נפתחו קודם לכן בפני אף אדם. הייתי מנסח להם את מיכתבי־האהבה שלהם בסיגנון של אסירים, את יודעת, עם כפרה שלי וסבבה שלי ועיניים שלי. את יודעת מה זו אשה בשביל אסיר. בחוץ הוא יכול להכות אותה, בפנים היא המישענת שלו. את יודעת איזה אהבה קיימת בין אסיר ומישפחתו, בין אסיר לחברתו. האהבה היא פי כמה וכמה, כשהוא יושב בין כותלי־הכלא. אסירים נפתחו לפני עד כדי כך, שהם גילו לי עבירות שלא נתגלו.

למשל, בהיותי ראש־עירייה היו ברחובות כ־60—70 פריצות מדי לילה. קראתי למפקד המישטרה ואמרתי לו, שלא מעניינות אותי בעיות של מחסור בכוח־אדם, חייבים לפתור את הבעיה. זו היתה בעיה כאובה מאוד, שלא באה על פיתרונה, ושהעסיקה הן אותי והן את מישטרת רחובות. והנה בבית־הסוהר ניגש אלי אסיר ואומר לי: רכטמן, אני רוצה לשתות אתך כוס תה. אמרתי לו תפאדל, ואז הוא אומר לי: שמע, אני פעלתי ברחובות עם עוד בחור ובחורה. אני אמנם יושב על סמים, אבל אני מיררתי לך את החיים עם הפריצות. אחר כך הוא סיפר לי על שיטת העבודה.

רכטמן והספינה שהוא הרכיב בכלא
אחראי על חדר־תחביב

הבחורה היתה עוברת מבית לבית, דופקת על דלתות, כשלא היו עונים לה, היתה רושמת את הכתובת עם מיספר הדירה, נפגשת עם הבחורים, מוסרת להם את הפתק, והם היו בו במקום מבצעים את הפריצה. המישטרה, כמובן, לא עלתה עליהם.

● איך התייחסו אליך כשהגעת ל„מעשיהו“?

כבר בכניסה ביקשתי שיתייחסו אלי כאל יתר האסירים, שום עדיפות. השלמתי עם העובדה שנענשתי, ידעתי שחפותי תצא לאור, לא ידעתי מתי ואיך, אבל ברגע שעברתי את הכניסה למעשיהו החלטתי שאני כייתר האסירים, בלי פרי־בליגיות, זהו ביתי ועלי להסתגל.

● איך התייחסו אליך הסוהרים?

כמו לכל אחד אחר.

● ואסירי הצווארון הלבן?

ידלין כעס שאני לא שומר על דיסטאנס, כל הזמן הוכיח אותי על כך, וטען שאני חייב לשמור על המעמד שלי, ולא לשכוח אפילו לרגע שאני איש ציבור ושהשאר הם סתם עבריינים. מאוחר יותר, כשפירסם את הזיכרונות שלו, הוא טען שרציתי לקחת את המקום שלו בסיפריה. לא רציתי לקחת את המקום שלו בשום תחום. הוא היה מגודה ושנוא, האסירים לא יכלו לסבול אותו, התגכלו לו בכל הזדמנות, בזו לו וכינו אותו בשמות. החיים שלו היו גהינום. תאמיני לי, לא הייתי רוצה להיות במקומו, כשהוא השתחרר אף אחד לא אמר לו שלום.

● האם היו ביניכם יחסים רעים?

לא, לגמרי לא, אבל אני לא הייתי מוכן להתנהג כפי שהוא התנהג. לא אני ולא אברון ולא צור ולא פלד. פעם הוא אפילו אמר לי: תזמין את פלומין, שהיה אז אמרתי לך, את ידלין שנאו, פלד שמר עם האסירים על יחסים מצויינים. מיכאל צור נערץ, הוא בן־אדם נהדר, כל הזמן מלמד עברית ופירקי־אבות. הוא מכיר כל נושא ויודע אותו על בוריו. ההשפעה שלו על האסירים חיובית מאוד. הם מתייחסים אליו בכבוד שלא יתואר. הוא אינו מתייהר ואינו מתנשא. תמיד יש לו פנאי לכל אסיר שפונה אליו.

אפרים אברון, מנכ"ל פאן לון, בן־אדם זהב. אספר לך סיפור, בפסח שעבר הפניתי את תשומת־ליבו לעובדה שמישפחות אסירים רבות לא יוכלו לערוך סדר, בגלל מצב כלכלי אנוש. הוא ביקש ממני לערוך רשימה של מישפחות האסירים. עברתי בביתנים, והכנתי רשימה עם הכתובות והשמות. הוא העביר פתק לאשתו, וזו דאגה להעביר לכל אחת מהמישפחות צ'ק בסך 3.000 לירות. זו היתה מחווה יוצאת מהכלל, האסירים לא ידעו איך להודות לו. הוא בכלל עזר המון אסירים.

תראי, אסירים הם בני־אדם, ברגע שאתה מתברג בכלא, אתה אחד מכולם. אם יש לך תכונות מיוחדות, יודעים להעריך את זה. אם אתה בתור צווארון לבן והם מרגישים שאתה מנסה להתנשא, אתה אבוד.

■ ■ ■

● מי הם האסירים השנואים ביותר בכלא?

האנסים שנואים נורא. הם אומרים: „מה זה גבר?“ אחד שחזק על אשה הוא נמושה, ומציקים לו נורא.

האנסים השנואים ביותר הם אלה האונס־סים את בנותיהם. אלה מנודים לגמרי, איש אינו רוצה להיות בקירבתם.

אחר־כך באים הסרסורים. רציתי ללמוד מהם איך הם מורידים בחורה לזנות. שמעתי, למשל, מאסיר אחד, שהוא היה עם בחורה פעם ראשונה, בשבילה זו היתה אהבה גדולה ותמימה ביותר. כעת הוא מועמד להיות חתן, אבל הוא לא עובד. הוא מציע לבחורה שתחיה גם עם החבר שלו, שיתן להם כסף, והם יוכלו להתחתן, וכך הבחורה מידרדרת לזנות.

דבר אחר שעניין אותי היה האם הזונה מגיעה לסיפוק מיני בעבודתה? הסתבר שלא. לעומת זאת גילו לי, כי היא באה לסיפוק מיני רק עם מי שהיא אוהבת, כלומר, עם הסרסור שלה. סיפרו לי על זונה גרוזינית, שהיא חולת־מין, וידועה בכך שהיא באה לידי סיפוק מיני בעבודה. הבחורה הזו מפורסמת מאוד בשל כך.

את כל הסרקים האלה ריכזתי בספר, שאני רוצה לחוציא לאור. הייתי צריך להבריח את הדברים החוצה, כי ברגע שמנהל הכלא שמע שאני כותב ספר, הוא התחיל לערוך אצלי חיפושים. נתתי לו לקריאה כמה פרקים, שיירגע, אבל את רוב החומר הברחתי החוצה.

מה אני אגיד לך, האסירים היו משתפים אותי בכל חוויה שלהם. הנה, למשל, אותו אסיר שחי עם בחורה בפעם הראשונה בחייה, והיא התאהבה בו וכתבה לו מיכתבים בסיגנון של כפרה שלי, עיניים שלי. יום אחד האסיר יצא לחופשה, וחי עם חברתה הטובה ביותר. היא כתבה לו מיכתב, איזה מיכתב — איך ניצלת אותי ואיך רימית אותי ואת העיניים שלי נתתי בשבילך. והוא ביקש ממני לכתוב לה מיכתב תשובה, שבסך הכל הוא חי עם החברה שלה בגלל התערבות על קנטינה. קנטינה זה דבר חשוב מאוד לאסירים, זה סיגריות ומיני מתיקה, אז הוא התערב עם חבר שלו, שהוא יוכל לדפוק את החברה הכי טובה של החברה שלו, והרוויח בהתערבות. סוג המיכתבים הזה הוא משהו מיוחד. אין מיכתב בלי כפרה שלי עשר פעמים לפחות. מיכתב בלי כפרה זה לא מיכתב.

● כיצד מתנהלים החיים בכלא?

במעשיהו יש שלושה מחנות־מחנה אל"ף, בי"ת וגימ"ל. וזה הולך מגימ"ל לאל"ף. המטרה היא לעודד את האסירים שיתפקדו בצורה טובה, ושיגיעו למחנה אל"ף, שהוא הפתוח ביותר. בתקופה הראשונה, כש־הגעתי למעשיהו, לא עבדתי במשך חודש ימים. אחר כך עבדתי שלושה חודשים במחסן, אבל העבירו אותי משם, כי במחסן היה ציוד יקר, והאסירים היו מגיעים אלי בהמוניהם — זה רוצה בקשת חנינה, זה רוצה מיכתב, זה רוצה התייעצות — אז הנהלת הכלא חששה לציוד, והפסיקה את עבודתי, בגלל הפופולריות שלי. תקופה נוספת לא עבדתי, ואחר כך מוניתי כאחראי על חדר־התחביב, שם עושים האסירים כל מיני עבודות אמנותיות, וכל אדם מנצל את כישרונו.

● מהו סדר היום בכלא?

קמים בשש בבוקר, עומדים לספירה.

● איך מתעוררים?

הרמקול מודיע לך שאת צריכה לקום ואת קמה, זה בבית־סוהר. אחר כך בא הקציין לספירה, ואחר כך הולכים לארוחת־הבוקר.

● איך האוכל?

בסדר, אבל יש מקום לשיפורים. אני לא רוצה להתייחס כעת לתפקיד של האגי־הלה, כי אני צריך לשמור עם הנהלת הכלא על יחסים טובים. אחרי ככלות הכל אני צריך שיתוף פעולה מלא מצידם בפעולתי לשיקום האסיר.

אחרי האוכל יוצאים לעבודה, וכאן מתחילה לדעתי הבעיה. העבודה צריכה להיות שלב חשוב בשיקום האסירים, ועד שלא יימצא פיתרון, אסירים שנשפטו והשתחררו ישובו במציאות הקיימת ב־מדינה לפרוץ, כי לא תימצא להם מיסגרת, והם ישובו לכלא. כעת יש כמה אסירים שיוצאים לעבודה במיפעלים פרטיים, אלה מרוויחים 800—700 לירות ליום, ואילו אלה שעובדים במחנה מרוויחים 30 לירות ליום. את מבינה, אלה שעובדים בחוץ יכולים בתום מאסרם לצאת עם חיסכון של 200 אלף לירות, וזה יתן להם מרחב־מחייה, ולא יצטרכו תיכף ומיד ללכת גנוב. אלה שמרוויחים 30 לירות ליום, ירוצו לפרוץ

רציתי לבקש העברה לכלא רמלה, לראות מה זה כלא נוקשה וסגור

סגן־שר־אוצר, אני רוצה לדבר איתו. שאלתי אותו על מה, והוא אמר לי: אני רוצה לגלות לו לאן הולכים הכספים של קופת־חולים. הזמנתי את פלומין, הוא בא ושמע את ידלין, נדמה לי שאחר כך, כשרצה לפעול משהו, מנע מבעדו. אני לא יודע בדיוק, כי הייתי בפגים. מכל מקום, אני רוצה להגיד לך, שהידלין הזה, שביזה והתנהג בגסות עם האסירים האח־רים, לא היה שווה אותם. הם לפחות נאמנים. הוא, בהיותו בכלא, היה מוכן למכור את קופת־חולים ואת חברת־העובדים, לא נשאר בו כלום מהישור והמהנאמנות.

● מה היה יחסם של האסירים לאנשי הצווארון הלבן?

רכטמן בביתו, בין הפרחים ששלחו מוקיריו
„בשיא הזוהר שלי לא זכיתי לאהדה כזו“